

УДК 378.147

Т.В. Донченко

Харківський національний економічний університет, Харків

ЕКСПЕРТНІ НАВЧАЛЬНІ СИСТЕМИ В ДИСТАНЦІЙНІЙ ОСВІТІ

Парадигма сучасного розвитку освіти в Україні базується на практичному впровадженні дистанційного навчання, оскільки безперервність освіти стає важливим фактором конкурентоспроможності фахівця на ринку праці.

Безперечно, дистанційне навчання – це та сфера, в якій освіта, що орієнтована на особу, дозволяє максимально розкрити свій гуманістичний потенціал. Саме ця обставина визначає, перш за все, перспективність дистанційного навчання в українській освіті.

Для дослідників у галузі дистанційної освіти неабиякий інтерес становлять комп'ютерні навчальні системи. Поміж існуючих видів комп'ютерних навчальних систем найпривабливішими для дистанційної освіти можна назвати інтелектуальні навчальні системи, які завдяки спеціальним методам пропонують своїм користувачам інтелектуальну підтримку в навчанні [1, 2]. До таких інтелектуальних систем навчання належать експертні навчальні системи, які на основі знань експертів-педагогів реалізують функції керування навчанням, діагностики помилок та розв'язання задач у деякій предметній області, демонструючи результати на рівні експертних [3].

Навчальні системи, в основі яких лежить використання методів штучного інтелекту, являють собою один з різновидів експертних систем. Такі системи виконують декілька функцій: здійснюють процес навчання, діагностують, тобто по суті справи, здійснюють увесь процес навчання.

Експертна навчальна система (ЕНС) – це комп'ютерна програма, побудована на основі знань експертів предметної області (кваліфікованих викладачів, методистів, психологів), здійснююча та контролююча процес навчання [3]. Призначення такої системи полягає в тому, що вона, з одного боку допомагає викладачу навчати та контролювати студентів, а з іншого – студенту самостійно навчатися.

Навчальні системи дають можливість змоделювати кількість та якість знань студента та його здатність використовувати свої знання в рішенні тієї чи іншої задачі. Окрім того, системи виявляють помилки студента та вказують йому їх, аналізують модель та будують плани виправлення відзначених помилок.

В багатьох вузах вказані системи широко вико-

ристовуються при навчанні студентів, але в той же час їх використання має істотні обмеження. Вони визначаються тим, що в основі таких програм лежать, зазвичай, жорсткі конструкції баз даних з однозначними логічними багатокритеріальними зв'язками. В теперішній час найбільші перспективи використання інтелектуальних навчальних систем лежать в сфері практичного навчання, формуванні умінь та навичок прийняття рішень в тій чи іншій сфері діяльності.

Аналіз літературних джерел дозволив визначити, що переваги ЕНС полягають у тому, що вони:

дозволяють на основі накопичувальної бази знань відбивати досвід роботи експертів і вибирати кращі алгоритми навчання для подальшого використання;

накопичують статистичну інформацію за декількома параметрами і дозволяють простежити успішність кожного студенту в динаміці;

стимулюють у студентів творче мислення, підсилюють значимість їхньої самостійної роботи;

використовуються не тільки на локальному комп'ютері, але й на вилученому – через комп'ютерну мережу.

До недоліку існуючих ЕНС можна віднести обмежені методи організації діалогу із студентом, а також нерозвинені системи пояснення ходу роботи системи.

Отже, експертні навчальні системи грають значну роль у проблемному навчанні, яке дозволяє активізувати розумову діяльність осіб, що навчаються, змушує їх знаходити нестандартні рішення різних задач та проблем.

Список літератури

1. Довгялло А.М. *Обучающие системы нового поколения* / А.М. Довгялло, Е.Л. Ющенко. – УСУМ, 1988. – № 1. – С. 83-86.
2. *Современные компьютерные технологии в дистанционном обучении: научное издание* / Под ред. д-ра экон. наук, проф. А.И. Пушкаря. – Х.: Изд-во ХНЭУ, 2004. – 396 с.
3. Джексон П. *Введение в экспертные системы: уч. пособие, пер. с англ.* / П. Джексон. – М.: Изд. дом "Вильямс", 2001. – 624 с.
4. *Экспертные и обучающие системы [Электронный ресурс]*. – Режим доступа до ресурсу: http://lessons-tva.info/edu/e-inf2/m2t4_7.html.